

ФОРМУВАННЯ РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Бац Л. І., здобувач НУБіП України

Україна має потенціал для збільшення площ під органічне сільське господарство та розвитку ринку органічної продукції. Родючі ґрунти та великі масиви сільськогосподарських угідь є основою для переходу на органічне виробництво.

Швидке та стає збільшення обсягів міжнародної торгівлі органічними продуктами, зростання внутрішнього попиту на здорові та безпечні харчові продукти й привабливість цін реалізації органічної продукції надають можливість забезпечення потреб споживачів та покращення фінансово-економічного стану виробників продукції шляхом розвитку органічного сектора в Україні.

Упродовж останніх років потенціал внутрішнього ринку органічної продукції в Україні викликає зацікавленість у представників національної та міжнародної торгівлі.

Переваги органічного сільського господарства є надзвичайно великими – для економічного зростання, захисту навколишнього середовища, якості та безпеки харчових продуктів, запобігання зміні клімату та соціальної справедливості.

Стан, проблеми та перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні розглядалися такими науковцями, як Артиш В.І., Зайчук Т.О., Милованов Є.В., Чайка Т.О., Шлапак В.О. та іншими. Однак особливості формування ринку органічної продукції в Україні, фактори впливу на цей процес, оцінка потенціалу цього ринку, розглянуті ще недостатньо.

Держава відіграє важливу роль у розвитку органічного сільського господарства та ринку органічної продукції шляхом створення національного законодавчо-правового поля.

Основними законодавчими актами, що регулюють ринок органічної продукції, є Конституція України, Земельний, Лісовий, Водний, Цивільний та Господарський кодекси України, Закони України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про безпечність та якість харчових продуктів», «Про підтвердження відповідності» та інші закони України, міжнародні договори України, інші нормативно-правові акти, що регулюють суспільні відносини в цій сфері.

Основним законодавчим актом з регулювання виробництва та ринку органічної продукції є Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини».

Цей Закон визначає правові та економічні основи виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції та сировини, заходи контролю та нагляду за такою діяльністю і спрямований на забезпечення справедливої конкуренції та належного функціонування ринку органічної продукції та сировини, покращення основних показників стану здоров'я населення, збереження навколишнього природного середовища, раціонального використання ґрунтів,

забезпечення раціонального використання та відтворення природних ресурсів, а також гарантування впевненості споживачів у продуктах та сировині, маркованих як органічні [1].

Питання становлення ринку органічної продукції в Україні були розглянуті в Державній цільовій програмі розвитку українського села на період до 2015 року, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 року №1158.

В основних завданнях цієї Програми зазначалося про створення екологічно безпечних умов для життєдіяльності населення, збереження навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів, особливо земель сільськогосподарського призначення.

За результатами виконання Програми передбачалося довести обсяг частки органічної продукції у загальному обсязі валової продукції сільськогосподарства до 10 відсотків, а також впровадити у практику базові агроекологічні вимоги і стандарти відповідно до регламентів Європейського Союзу.

Про необхідність формування ринку органічної продукції зазначалося в Стратегії розвитку аграрного сектора економіки на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 року №806-р[2].

До основних проблем розвитку аграрного сектора економіки, що зазначені в цьому документі, належать нестабільність конкурентних позицій вітчизняної сільськогосподарської продукції на зовнішніх ринках внаслідок незавершення процесів адаптації до європейських вимог щодо якості та безпечності харчових продуктів; відсутність у сільськогосподарських товаровиробників мотивації до дотримання агроекологічних вимог.

В Україні діє близько 200 органічних операторів (виробників, переробних підприємств, трейдерів). Відповідно до переліку, затвердженого Комісією Європейського Союзу у Постанові (ЄС) №508/2012 від 20 червня 2012 року, 13 акредитованих сертифікаційних органів мають право працювати в Україні.

Серед них є один український сертифікаційний орган «Органік стандарт», який є лідером органічної сертифікації в Україні. Він заснований українськими організаціями, зацікавленими у становленні та розвитку органічного сектора країни, і отримав високу кваліфікацію внаслідок співпраці з FiBL та міжнародним сертифікаційним органом ІМО.

Крім Постанови Ради (ЄС) №834/2007, яка нині є найбільш поширеним органічним стандартом в Україні, сертифікація

відбувається також у відповідності до інших стандартів, наприклад Bio Suisse (швейцарський приватний стандарт), NOP (Національна органічна програма, США), JAS (японський сільськогосподарський стандарт) тощо [1].

Ринок органічної продукції в Україні вимагає значних інвестицій для подальшого росту. Багато виробників органічної продукції ще не досягли рівня самоокупності або використання своїх прибутків для реінвестування у бізнес, розвиток ринку, зростання компетенції, впровадження технологій та підвищення конкурентоспроможності з метою організації виробничо-збутових ланцюгів та підвищення рівня продажу органічної продукції. В Україні спостерігається низька конкуренція серед виробників, а в деяких товарних групах іноді навіть її повна відсутність.

Передумовою подальшого розвитку ринку органічної продукції в Україні є існуючі організаційно-правові інституції цього ринку, які в своїй основі ґрунтуються на відтворенні родючості ґрунтів та збереженні навколишнього середовища, розвитку сільських територій та підвищенні рівня життя сільського населення, підвищенні ефективності та прибутковості сільськогосподарського виробництва, забезпеченні споживчого ринку здоровою якісною продукцією, нарощуванні експортного потенціалу держави, поліпшенні іміджу України як виробника та експортера високоякісної здорової органічної продукції, забезпеченні продовольчої безпеки в Україні [3].

Вітчизняний ринок органічної продукції динамічно розвивається та має потенціал для подальшого зростання через розширення такого виробництва в особистих селянських господарствах населення. Одним із організаційних заходів для налагодження дрібнотоварного виробництва органічної продукції є створення в сільській місцевості заготівельно-збутових кооперативів.

Вирішення проблеми формування ринку органічної продукції в Україні вимагає, насамперед, вироблення концепції екологізації агропромислового виробництва в сучасних умовах. Основні положення цієї концепції можна сформулювати як створення теоретичної, методологічної і методичної бази екологізації сільського господарства та його окремих галузей; удосконалення досягнень іноземної та вітчизняної практики; створення можливостей для екологізації виробничого потенціалу АПК; формування і функціонування відповідного економічного механізму й фінансування охорони навколишнього середовища.

Література

1. Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» // «Урядовий кур'єр» від 17.10.2013. – № 190.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 року №806-р. «Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» // Урядовий кур'єр від 21.11.2013. – № 215.

3. Органік в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29>